

שמחת תורה של הרבנות בתחנת דלק של פז ויצחק שפילאר מנגן בקלרינט בכולל ורשא

הולך משומד? לעזרת הנשים? אויבוי! רק זה עוד חסר שיחשדו בי במאה שערים שאני מנסה להסתנן עם כחנות לא כשרות לעזרת הנשים שבבית הכנסת. הצלחתי לברוח והלכתי לחפש את הכניסה השנייה, הגברית. בבית הכנסת הזה של כולל הונגרי לא עשו טראסק כלי כך ציבורי ששימחה של מיצחה. היו רוקדים להם לבד. הקפות הקפות, מעגלים מעגלים רקדו. כפופים רקדו סביב הבימה, נוכח ארון קודש פתוח, ממנו הציצו ספרייתורה. צופפים צופפים רקדו, בשורה עורפית רקדו. כל חסיד הניח שתי ידיו על כתפי רעהו, עצם עיניו בדבקות. בפיו היה מזמר וברגליו היה רוקע. עמדות קצת מבוש בצד, מסתכל

יצחק שפילאר; שלולא כך לא היו מתבוננים בו כל כך וגם לא היו מתאספים כלי כך הרבה חסידים. מפני שיצחק שפילאר הוא המוסיקאנט הכי טוב במאה שערים. כשהצלחתי כבר להדק ולהתקרב לאותה מרפסת השוכה למחצה, עליה ניגן יצחק שטיינברג/שפילאר בקלארינט שלו, גילתי שיש לידו גם רקדן המכרז ומפוז ומתחיל פיתולי בטן, כשידו האחת מנפפת מטפחת והשנייה מחזיקה את השטריימל שלא יפול מהראש. על גגון קטן, לרגלי המרפסת, טיפסו ילדי השכונה ארוכי הפאות במכנסיהם שחור רים. אמא אחת צעקה על הילד שלה: "רד משם מוטל. אתה מקלקל את המכנסיים החדשות. רד לפני שארביץ בך!"

שמחת תורה בירושלים

אפילו אם ירצה, לא יצא לו לעם היושב בציון לשבת בבטלה ובאפס מעשה. רק גמר לבנות את הסוכה ולהקיף בהקפות את ספרייתורה בבתי הכנסת שלו וכבר קוראים לו מהרבנות הראשית לזוא במוצאי חג שימחת תורה לי היכל שלמה בירושלים. היכל שלמה בירושלים הוא הגדול בתחנות הדלק פז של חלפסון הצעיר. מוכרים שם בנוזן רוחני לכל אחד ולא רק לזה שיש לו אוטו. הרבנות הראשית שחברה את התחנה הירושלמית עושה תעמולה גדולה למוצרים שהיא מוכרת בתשלומים, ובמיסגרת זו, הודיעה במודעות גדולות על החגיגה במוצאי שימחת תורה, כשירקדו עם ספרי תורה ברחובות העיר.

לאור הסיון העשירי של פרמינגר בהסרטה אסטודוט, הביאו המון פרויקטורים להיכל. בנו גם במה מקרשים של ליפט ושמו דגל של המדינה, שלא יחשבו האנשים שזה בניגוד לחוק. חוץ מזה הביאו כליזמרים שינגנו מוסיקה לתוך אונני הרמקולים.

ההמונים של ירושלים באו בהמוניהם; כי הם כבר למודי נסיון ויודעים שאם הדתיים קראים להם לצאת רחוב, זה כדאי. ביחוד שכבר הרבה זמן שלא צעקו שאבעט באמצע השבוע. רק יצא החג והאלוהים הדליק בשמיים בלושה לוחים טבעיים קטנים וכבר היה הכביש שחור מאנשים. עולים חדשים ועולים ישנים באו מכל קצחי העיר. באו מהמעברות, מהשיכונים, מהפרברים, מהשכונות ומי יודע עוד מאיזה גיהינום חמישי. אלפים באו, מפני שהירושלמים סקרניים מאוד וכל דבר שלא עולה להם בכסף מושך אותם כמו שמנורות הלוקס מושכות פרפרים. היו הרבה אנשים, אבל את האמת מוכרחים להגיד: כמה שלא היו הרבה אנשים ליד היכל שלמה במוצאי החג, זה היה אפס לעומת מה שהתאסף פעם ברחוב אגריפט כשמצאו שם חמור מת.

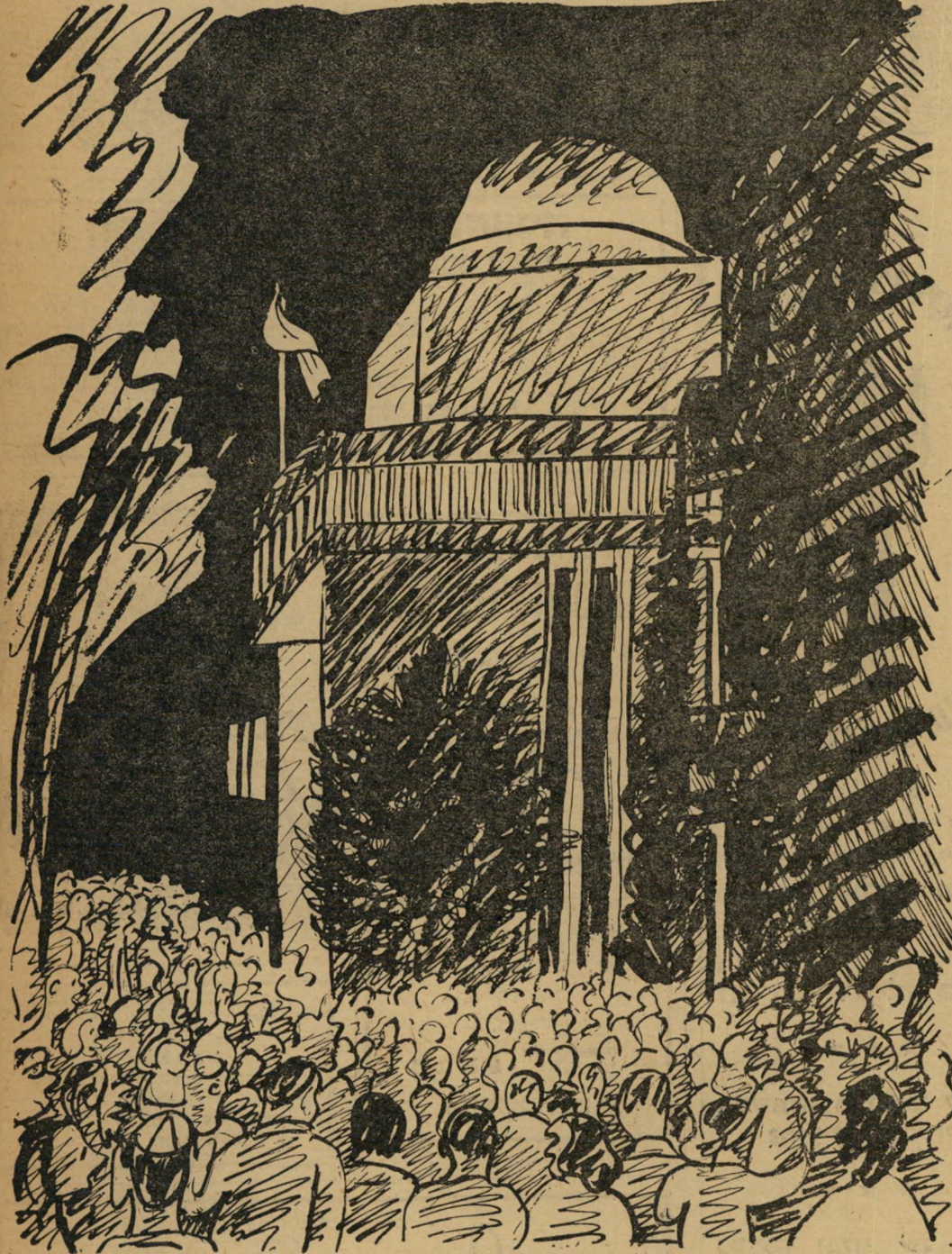
עומד לו הקהל הגדול שבא לראות סינימבלס ומחכה שכבר תבוא התפגנה הגדולה עם ספרי התורה, כמו שהבי טיחו במודעות. בינתיים רותם לו כל אחד באופן פרטי את האוזניים שלו בגלל הרעש הנורא שעושים הכליזמרים ברמקולים. מחכים, מחכים — ושום דבר לא בא. הרבה רוצים ללכת הביתה, אבל אי אפשר ללכת מפני שהרחוב סתום באנשים. פיתאום שומעים איזה רחש קטן שבא מרחוב יפו וכל אחד מרגיש בלב שלו שהאוטו הזה מתקרב כבר. סוף סוף זה בא ומגיע. מה בא? מה הגוי? אספר לכם: הפגנה קטנה של נוער בנייעקיבא פילסה לה דרך — בקושי — במעלה הרחוב. בראש השיירה נסע סנדר, כזה שמוביל כל בוקר את הפועלים לעבודה, ועל גגו רמקול. ומתוך הרמקול משתכחים שירים קדושים, כמו וטאהר ליבינו לעובד לעובד באמת וגם — ייבונה בים המיקדוש ייבונה בים המיקדוש ותן חלקינו בתוואטיכה וכל מיני שירים אחרים של חגיגה סוכות.

אחרי הסנדר הנוסע לאט, מובילים ספר תורה מתחת לחופה הנשענת על ארבעה מוטות עץ. אנשים לבושים קפוטות של בוכרים מכרכרים ומפוזים מתחת לחופה, ונדר הרים מאוד שהתינוקות דבית רבן, ההולכים אחריהם עם לפידים בוערים, לא ישרפו להם את הקפוטות. ראשי הלפי דים, או אולי האבוקות, היו טבולים בחומר הזה שמוכר וולפסון בתחנות הפז שלו והם בערו יפה באש צהובה והעלו פיה שהשתיר את תחתיות הגוונטרות של הקומות העליונות. אחרי התינוקות דבית רבן נסע שוב סנדר עם רמקול וחופה וכולי, ואחרי זה עוד סנדר וחופה וכולי, בסך הכל חמישה סנדרים וחמש מאות איש. וזהו זה.

בלי להיכנס לפוליטיקה ולהערכת החולשה של הפגנת הכות של החזית הדתית הלאומית ירדתי מיד למאה שערים כדי לראות באיזו מידה טומנים יריביהם של אנשי היכל שלמה את ידם בצלחת. כבר במורד רחוב שטראוס, בכניסה לבית כולל וורשא מרגישים שירי החסידים לא תקועות בשום צלחת. לאוזני מגיעים הדיו של חגיגה גדולה, הדיו של קלארינט שבוכה נגינה חסידית בענימה עצובה של קוזאק מאוקראינה.

המיגרש הריק שלפני בתי וורשא מלא חוגגים שיצאו זה עתה מבתי הכנסת ועושים רועש של חסידים של ממש, בשטרימלים שחורים לראשם ובקפוטות שחורות לגופם, הם לא משתפקים רק בכיפה קטנה של בנייעקיבא עליה רקמו — אם תשכח ירושלים תשכח ימינו, מצד אחד, מיגדל דויד מצד שני וקבר רחל באמצע. לחסידים הללו היה אפילו גארטל. אבל אל תשאלו אותי מה זה גארטל, מפני שאינני יודע. שמעתי רק שאחד אומר לשני: "היי אתה שמה. שים לב! הגארטל נופל לך!"

ובכן, כל החסידים האמיתיים עמדו במיגרש של בתי וורשא והסתכלו כלפי מרפסת אחת בקצה גוש הבתים, במקום שמנורות הלשות ורקו אור חיוור על שלושה מנגנים: אקורדיוניסט, מתופף ותוקע בקלארינט. תוקע הקלארינט הזה נראה לי שהוא מרכז השימחה וההתבוננות. "מי הוא זה בעל התוקע בקלארינט, שאתם מתבוננים בו כל כך יפה?" שואל אני את הנפשות הסובבות אותי. עונות לי הנפשות: "אף-על-פי שמנגן נמצא רחוק ואי אפשר לראות בכיבוד את פרצופו לאור הקלוש של הנורות, הרי מן הסתם זה יצחק שטיינברג, שקוראים לו

המוני ירושלים שבאו בהמוניהם לשמחה בשמחת תורה לפני "היכל שלמה"

בכל זה בסקרנות כמו קאניבאל שנפל בטעות לחתונת צמחור נים ומחויק את כיפת הגוי שלי שלא תעוף אותה ההתלהבות ותעמידני גלייראש באמצע המטה הכללי של קנאי יח. אחרי שרשמתי וראיתי הכל, חזרתי למקום שלי ישוב, כשכל הדרך מלחה אותי הלמות פטישים של מפרקי סוכות אשר, ככל שהם רזינים יותר במיצחה של הקמת סוכות, כך הם גם רזינים יותר בפירוקה. כשהגעתי לירושלים, היה לי עוד עניין אחד עם שוטר שראה על ראשי את כסוי הראש של גוי לשעת חירום ותפס מאיפה באתי. הוא שאל אותי: "אם היית כבר שם, אולי יצא לך לראות את הילד הזה שאנו מחפשים, את יוסלה שוחמאכר?"

למרות ששימחת התורה ליד בתי וורשא היתה השימחה הכי גדולה במאה שערים בגלל נגינתו של יצחק שטיינברג/שפילאר והקלארינט שלו, לא דחקה שימחת גדולה זו רגלי שמחות אחרות, קטנות יותר, שהבהבו קצת פה וקצת שם בשכונה החרדית. כשהעמקתי חזר לתוך הקאסבה הדתית, הגעתי גם למתחנה של כולל וורשא והוא כולל הונגרי. שם, בבית הכנסת של כולל הונגרי, מוכרז הייתי סוף סוף לחבוש לראשי כיפה של גוי לשעת חירום. כיפה כזו עשויה ממתפתח-שליכים שקשרו קשר בכל אחת מארבע כנפותיה. בכיפת גוי כזו נכנסתי לבית הכנסת, טיפסתי על מדרגות אבן מגודרות במעקה של ברזל והנה גברת שראשה עטור מטפחת לבנת צועקת עלי: "לאן אתה